

Petr Louženský: Česká tvorby pro dětský sbor od roku 1945 po současnost

Disertační práce, Praha 2017

O P O N E T S K Ý P O S U D E K

Disertační práce Petra Louženského se zabývá zmapováním a charakteristikou české tvorby pro dětský sbor za posledních 70 let. Práce je rozdělena do pěti rozsáhlých kapitol, kde se autor snaží poměrně detailním způsobem charakterizovat problematiku související s tvorbou českých skladatelů pro dětské sbory různých typů, ale vyjadřuje se i k dalším atributům, souvisejících s danou tematikou (interpretace, způsob práce s dětským sborem, hlasovou výchovou, možnostmi dětského hlasu atd.).

Logické řazení jednotlivých kapitol i kvalitní a srozumitelné vyjadřovací schopnosti autora jsou na velmi dobré úrovni.

Rozhodl jsem se svůj oponentský posudek postavit tak, že se budu vyjadřovat k jednotlivým kapitolám této práce.

Ad 1. Úvod

Autor velmi podrobně a erudovaně popisuje a charakterizuje problematiku dětského sboru, cituje práce některých autorů, kteří se zabývali problematikou dětského sborového zpěvu, přičemž za nejpozoruhodnější práci v této oblasti považuje „Cantus Iuventutem“ Aleny Burešové, s čímž jednoznačně souhlasím. V této kapitole je několik faktologických chyb, např. na str. 10 první řádek je odkaz na poznámku pod čarou č. 2, ta ovšem chybí! Dále se objevují drobné textové překlepy, které unikly zřejmě při korektuře (např.: často latinsky psané – místo latinsky, nebo uplantění místo uplatnění a pod. – str. 12). Při vyjmenovávání známých dětských sborů autor napsal „Severáček v Ostravě“ místo Severáček Liberec, vynechané slovo „let“ („dvacet let“) str. 13, str. 14 „pionýrké“ místo pionýrské, str. 14, atp.

Nesouhlasím s tvrzením autora (str. 10), že „rezonanční schopnosti a hlasová nosnost dětského sboru je velmi tvárná, odlišná od dospělého sboru, v něčemž přirozeně chudší, ale v mnohém bohatší“. Rád bych slyšel zdůvodnění autora tohoto tvrzení.

Za velký problém považuji neexistenci katalogu skladeb českých skladatelů pro dětský sbor, je velká škoda, že některé kvalitní skladby jsou „ukrývány a střeženy“ v archivech jednotlivých sborů.

Ad 2. Charakteristika dětského sboru

Autor zde velmi zasvěceně charakterizuje různé typy dětských sborů, jeho argumentace je logická a srozumitelná.

V závěru této kapitoly (str. 18) nesouhlasím s tvrzením, že „u profesionálního sboru může skladatel anticipovat výsledný zvuk, kdežto u dětského sboru ne“. I u profi smíšených sborů jsou značné zvukově-barevné rozdíly. Skladatel může předvídat zvuk a barvu jen pokud píše pro konkrétní sbor, ať už dospělý nebo dětský. V obecné rovině se musí řídit svojí fantazií a předvídavostí.

Ad 3. Kategorizace skladeb pro dětský sbor

K této kapitole mám tuto připomínku: Pokud se autor disertační práce zabývá tvorbou náročných skladeb pro výběrové nebo tzv. koncertní dětské sbory, představoval bych si, že alespoň pasáž bude věnovat způsobu studia těchto skladeb a obecné úrovni práce sbormistrů, poněvadž sebelépe napsanou skladbu nenastuduje adekvátně sebelepší sbor bez kvalitního vedení sbormistra. A problém současné doby není jen vznik nových skladeb pro dětské sbory (všech typů), ale i výchova nových a kvalitně připravených sbormistrů (což platí o sborech dětských i dospělých).

Ad 4. Česká sborová tvorba od roku 1945 po současnost

Ad 4. 1. Jednohlas

Kapitola velmi rozsáhlá, ale velmi výstižně a chronologicky charakterizuje jednotlivé etapy daného tématu. Dovolím si opět jen několik poznámek:

Autor by měl více rozvést zmínku o úpravách lidových písní a uvést alespoň nějaké příklady, poněvadž většina skladatelů písní pro dětské sbory se vždy v menší či větší míře věnovala i úpravám lidových písní s doprovodem převážně klavíru (str. 26).

Str. 30 Jako příklad mše pro dětský sbor bych rozhodně neuváděl Ebenovu „Missu adventus et quadragesimae“ poněvadž v době svého vzniku autor neuvažoval o dětském sboru, ale mínil mužský sbor.

Str. 31 Poslední odstavec patří...struktura tomu napovídá a ne „nenapovídá“

Str. 35 Autor píše o „správných pěveckých zásadách, o dobré hlasové technice“ dětských zpěváků, ale co tím myslí neuvádí, přitom právě základní pěvecké zásady sborových zpěváků obecně je fenomén, na kterém přímo úměrně závisí všechny ostatní atributy sborové interpretace (intonace, barva, schopnost legata, dynamika, výraz atd.).

Ad 4. 2. Dvojhlas

Snad jen jedna poznámka: Dovedl bych si v literatuře dvojhlasých skladeb pro dětské sbory představit charakterističtější příklady, než jsou zde uvedeny.

Ad 4. 3. Trojhlas a čtyřhlas

Tato rozsáhlá kapitola je vystavěna autorem zajímavě a logicky.

Jenom jedna moje osobní pochybnost: Rozsáhlý rozbor hudebně jistě zajímavé, ale pro běžné užití dětských sborů nepoužitelné skladby R. Kubelíka „Invence a interludia“ pro dětský sbor a dechové nástroje není určitě typickou skladbou českého skladatele pro dětský sbor, ale její zařazení do této disertační práce chápu jako osobní vklad autora, který tuto skladbu nastudoval a natočil se „svým“ Kühnovým dětským sborem, navíc tato skladba je ve své sazbě více instrumentálním než vokálním dílem.

Ukázky a rozборы dalších skladeb českých skladatelů pro dětský sbor, jako cykly P. Ebena, I. Hurníka a dalších jsou velmi detailně a kvalitně charakterizovány a rozebrány.

Ad 4. 4. Vícehlas

Charakteristika vícehlasu dětského sboru je velmi zasvěceně a kvalitně popsána, notové ukázky jsou vybrány citlivě a výstižně, včetně uváděných notových příkladů.

Ad 4. 5. Dvojsborové skladby

Popis a charakteristika dvojsborové techniky je zde zajímavým způsobem prezentována. Detailní rozbor dvojsborových skladeb J. Temla, J. Krejčíka a J. Málka je vystižen a charakterizován velmi erudovaně.

Ad 4. 6. Vánoční písně a pastorely

Tato kapitola se zabývá obrovským množstvím úprav vánočních písní a koled, jejichž rozsah je od prostých harmonizací až po závažné, rozsáhlé a technicky náročné cykly. Autor mohl v této kapitole určitě jmenovat daleko více skladatelů, kteří se touto tematikou zabývali a vytvořili zajímavé skladby.

Ad 4. 7. Skladby s folklórní tematikou

Skladby s folklórní tematikou jsou v literatuře pro dětské sbory zastoupeny stovkami děl různého druhu zpracování a obsazení. Autor vychází v ukázkách zřejmě z repertoáru „svého“ Kühnova dětského sboru, ale určitě by si zasloužili zmínku i další skladatelé.

Ad 4. 8. Ozvěny gregoriánského chorálu

Kapitola jistě zajímavá, ale myslím si pro charakter dětského sborového zpěvu jen okrajová a inspirační, poněvadž díla s duchovní tematikou zde uváděná evokují gregoriánský chorál jen okrajově.

Ad 5. Závěr

V závěrečné kapitole autor výstižně a stručně charakterizuje vývoj tvorby českých skladatelů pro dětské sbory, škoda, že se autor v závěru své teoreticky velmi kvalitní práce nepokusil vytvořit soupis skladeb českých a moravských skladatelů, alespoň těch, které jsou v jistě velmi rozsáhlém archivu Kühnova dětského sboru.

Seznam použité literatury je velmi rozsáhlý a většina citovaných spisů zabývajících se dětským sborovým zpěvem přináší pro autora zajímavé podněty pro jeho vlastní práci.

Disertační práce Petra Louženského: Česká tvorba pro dětský sbor od roku 1945 po současnost odpovídá nárokům kladeným na teoretickou práci tohoto druhu, a proto doporučuji, aby posuzovaný spis byl přijat k obhajobě.

V Brně 17. srpna 2017

Petr Fiala